

поведінки на занятті. Оптимальними прийомами оцінювання на заняттях з хімії є тести, експрес-опитування, розпирене опитування, контрольна справа або творче завдання, спостереження, самооцінка.

Отже, використання інтерактивних методів навчання при викладанні хімічних дисциплін розширює пізнавальні можливості студентів, формування в них міждисциплінарного мислення, навчають студентів колективно співпрацювати для вирішення поставлених задач.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЛІКУВАЛЬНА СПРАВА» (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ – «СПЕЦІАЛІСТ»)

Л.І. Власик, Н.М. Фундюр, О.М. Жуковський, Т.І. Кметь, Т.І. Грачова, В.В. Янчук

Кафедра гігієни та екології

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

У контексті Європейської освітньої інтеграції актуальним є питання покращання якості освіти, формування конкурентно-спроможного фахівця. Цей процес вимагає від студентів постійного інтелектуального розвитку, удосконалення знань та практичних навичок, творчого підходу до підвищення рівня інформованості.

На кафедрі гігієни та екології БДМУ студенти, що займаються за спеціальністю «Лікувальна справа» (освітньо-кваліфікаційний рівень – «спеціаліст»), вивчають дисципліни «Гігієна та екологія» (на 3-му та 6-му курсах) і «Безпека життєдіяльності» (на 2-му курсі). Згідно з вимогами галузевих та робочих навчальних програм, підготовка спеціалістів здійснюється за кредитно-модульною системою з активним впровадженням основних положень Болонського процесу щодо покращання якості освіти.

Робочі навчальні програми з дисциплін структуровані за окремими підсумковими модулями, кожен з яких складається із змістових модулів.

Для засвоєння матеріалу студентами 2-го і 3-го курсів використовуються лекції та практичні заняття.

Особливе значення для організації навчального процесу мають лекції, підготовлені з використанням мультимедійних технологій. Лекційний матеріал таких «презентацій» чітко структурований, представлений наочно, що сприяє кращому засвоєнню його студентами. Велика увага приділяється підготовці «проблемних» лекцій, під час яких лектор висвітлює актуальні проблеми теми або розділу і заохочує студента до осмислення та обговорення нез'ясованих питань. Лекція у проблемному викладенні забезпечує не тільки відтворення або набуття знань, а й вимагає аналізу, роздумів, використання знань з інших розділів даної дисципліни, базових та суміжних медичних дисциплін.

На практичних заняттях значна увага приділяється закріпленню теоретичних знань та засвоєнню практичних навичок. Студенти оволодівають методиками санітарно-гігієнічних досліджень та розрахунку показників ризику виникнення небезпеки, засвоюють гігієнічні нормативи у відповідності до програмних вимог, вчать працювати з нормативними документами. Частина занять проводиться на базі наукових лабораторій відділу медико-екологічних проблем Інституту екологієні і токсикології ім. Л.І. Медведя.

З метою покращання підготовки студентів 2-го та 3-го курсів викладачами кафедри видані «Навчально-методичні матеріали до практичних занять з гігієни та екології» (частини I та II), посібник «Безпека життєдіяльності. Основи охорони праці в медицині та фармації».

Контроль засвоєння знань проводиться при складанні студентами змістових модулів, підсумкового теоретичного і практичного модульного контролю.

На 6-му курсі модуль «Гігієна та екологія» включає вивчення на практичних заняттях 7-ми змістових модулів: «Загальні питання гігієни та екології», «Комунальна гігієна», «Лікарняна гігієна», «Гігієна харчування», «Гігієна праці», «Гігієна дітей та підлітків», «Радіаційна гігієна», «Гігієна надзвичайних ситуацій». Значна увага приділяється закріпленню теоретичних знань та практичних навичок, що є актуальним у підготовці до державного практично-орієнтованого іспиту. Важливою складовою у підготовці до теоретичного іспиту «Крок-2. Загальна лікарська підготовка» є засвоєння тестових завдань.

З метою оптимізації навчання студентів 6-го курсу співробітниками кафедри виданий посібник «Навчально-методичні матеріали до практичних занять з гігієни та екології», в якому на сучасному рівні викладені теоретичні та практичні основи вивчення впливу чинників довкілля на здоров'я людини, умови праці, навчання, харчування, відпочинку, лікування тощо. Кожний змістовий модуль містить теоретичний матеріал, ситуаційні задачі, практичні навички та вміння, тести для підготовки до ліцензійного іспиту «Крок-2».

Велике значення у підготовці майбутнього спеціаліста має самостійна робота студентів. Методичні вказівки, розроблені у відповідності до вимог робочих навчальних програм, містять матеріал, який не увійшов до лекційного курсу, але засвоєння якого контролюється під час проведення

практичних занять, модульного контролю, державних іспитів. Студенти можуть опрацювати методичні матеріали у надрукованому та електронному варіантах.

Навчально-методичні матеріали для підготовки студентів викладені також в системі MOODLE.

Заключний контроль знань студентів 6-го курсу проводиться під час державних випускних іспитів: «Крок-2. Загальна лікарська підготовка» (теоретична частина) та практично-орієнтованого іспиту з «Гігієни, соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я».

Таким чином, підготовка фахівців за спеціальністю «Лікувальна справа» (освітньо-кваліфікаційний рівень – «спеціаліст») на кафедрі гігієни та екології БДМУ здійснюється відповідно до вимог Болонського процесу з активним впровадженням сучасних рекомендацій щодо покращання якості освіти.

ЗМІСТОВНО-МОВНЕ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Н.І. Войткевич

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

За останні два десятиліття спостерігаються помітні зміни у теоретичних та практичних підходах до викладання іноземних мов в Україні, що пов'язано з низкою політичних, економічних, культурно-освітніх реформ та зміною світогляду суспільства загалом. Нашу увагу ми хочемо привернути до питання вивчення та викладання іноземних мов, зокрема англійської мови, для студентів нелінгвістичних спеціальностей, тобто, до проблеми викладання мови для спеціальних цілей (Language for Special Purpose – LSP). Враховуючи це, автори навчально-методичної літератури для немовних вузів, безумовно, фокусують свою увагу на специфічній професійній лексиці певного окремого фаху, відповідно складають текстовий матеріал на основі професійної тематики, пояснюють граматичні та стилістичні моделі, властиві саме для певної галузевої мовленнєвої діяльності, підбирають на читання, переклад, реферування чи анотування специфічно фахово орієнтовані твори.

Особливе ставлення до вивчення іноземних мов стало помітним ще в середині минулого століття, коли один за одним почали з'являтися різноманітні методи викладання (сугестивний, аудіо-лінгвальний, комунікативний, когнітивний), що намагались сприяти результативності, швидкому засвоєнню, вільному володінню мовою тощо. Основними напрямками методів, які включали як комунікативні так і академічні цілі, були перехід від загального до виокремленого, інтегрування мови з іншими галузями науки. Але жоден з них, на нашу думку, не відповідав основному принципу зв'язку мови з екстралінгвістичним світом та її дійсно практичному використанню. Метод змістовно-мовного інтегрованого навчання (Content and Language Integrated Learning – CLIL), запропонований у 1993 році Майклом Л'юїсом (Michael Lewis) та удосконалений у 2004 Х'ю Делларом та Ендрю Волклі (Hugh Dellar Andrew Walkley), покликаний і здатний забезпечити негайний зворотний зв'язок та прогрес. Змістовно-мовне інтегроване навчання керується чотирма аспектами у навчанні – граматикою, вокабуляром, функціональністю та змістом – у рівних пропорціях з акцентом на лексичному підході. CLIL виявляється досить ефективним при вивченні англійської мови галузі медицини. Основним завданням викладачів в цій ситуації є створення можливих сприятливих умов для студентів не загубитись в потоці інформації, а зосередитись на отриманні результатів. З цією метою робота над лексико-граматичним матеріалом умовно ділиться на три етапи: підготовчий, когнітивний та креативний. Кожен з етапів передбачає певний вид діяльності, яка в майбутньому забезпечить розуміння та активне використання набутих знань. Схематично кожен з етапів можна представити наступним чином:

Підготовчий → «прочитай, почув, вимов, напиши»;

Когнітивний → «дай визначення, переклади, зміни форму, зміни контекст»;

Креативний → «дай/знайди зображення, асоціюй, розгрупуй, дослідуй походження».

На підготовчому етапі велику увагу слід приділяти вимові медичної термінології, де важчим виявляється вміння зробити наголос і правильно виокремити певні частини слова. Важливо студентів не поділити слово/термін на склади, як це робить словник, а дати їм певний ключ до правильної вимови. Найпростіше – це виділити курсивом ключові морфологічні частини лексичної одиниці. Наприклад, слова *hyperthyroidism*, *hypothyroidism* виглядають важкими для вимови, але якщо виділити їх на відповідні складові (*hyper/thyro/idism*, *hypo/thyro/idism*), які не раз повторюватимуться в медичній термінології, студенту легко буде не лише вимовити їх, але й розпізнати у новій термінології. На когнітивному етапі нам видається набагато кориснішим та результативнішим спочатку студентам значення слова англійською мовою, а не дати одразу переклад. Це сприяє кращому розумінню студентів, примушує їх думати, розвиває їхнє мовлення. На креативному етапі від студентів очікується більше самостійної роботи, оскільки їм пропонується поєднати слова/терміни в інших